

Η διδασκαλία του Δικαίου Ανηλίκων στις Νομικές Σχολές: Ιστορική εξέλιξη και προοπτικές

Κωνσταντίνος ΠΑΝΑΓΟΣ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα, kostas_panagos@yahoo.gr

Το Δίκαιο Ανηλίκων έχει αναγνωριστεί ως αυτοτελής κλάδος της νομικής επιστήμης, γεγονός που αντανακλάται στα Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών των τριών Νομικών Σχολών της χώρας. Με τη στενή έννοια του όρου, ο συγκεκριμένος δικαιικός κλάδος εστιάζει στην ποινική μεταχείριση των ανήλικων παραβατών της ποινικής νομοθεσίας, αξιοποιώντας για τον σκοπό αυτό την εγκληματολογική θεωρία. Υπό ένα ευρύτερο πρίσμα, περιλαμβάνει την ανάλυση επιπλέον νομικών διατάξεων που αφορούν ανηλίκους και εντάσσονται σε διαφορετικούς νομικούς κλάδους, όπως λ.χ. το αστικό και το εργατικό δίκαιο (Σπινέλλη 1992, Κουράκης 2012).

Τη δεκαετία του 1990, η Κ.Δ. Σπινέλλη σημείωνε ότι το Δίκαιο Ανηλίκων αποτελούσε τότε έναν «κλάδο υπό διαμόρφωση», καθώς δεν είχε οριστικοποιηθεί ένα «αρκετά αυτόνομο ή ανεξάρτητο από άλλους κλάδους δόγμα». Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού αποκρυστάλλωσε τις σύγχρονες αντιλήψεις σχετικά με την παιδική ηλικία. Μεταξύ άλλων, η Σύμβαση καθιέρωσε το δικαίωμα συμμετοχής των ανηλίκων στις νομικές διαδικασίες (the right to be heard). Η Σύμβαση και τα άλλα κείμενα των διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών (όπως λ.χ. οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη) συνέβαλαν στη διαμόρφωση του «Δικαίου του Παιδιού», που βασίζεται στη διεπιστημονική θεωρητική ανάλυση της παιδικής ηλικίας (Αρτινοπούλου 2010).

Στην εισήγηση θα αναλυθούν οι παράγοντες που οδήγησαν στην καθιέρωση του Δικαίου Ανηλίκων ως διακριτού αντικειμένου στη νομική εκπαίδευση. Επιπρόσθετα, θα αναδειχθούν οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των δικηγόρων και των δικαστικών λειτουργών που εμπλέκονται στις υποθέσεις των παιδιών. Στο πλαίσιο αυτό, θα δοθούν παραδείγματα καλών εκπαιδευτικών πρακτικών που έχουν υλοποιηθεί έως σήμερα για τους νομικούς στο ελληνικό ακαδημαϊκό γίγνεσθαι, ενώ θα καταδειχθεί η σημασία της αναβάθμισης του Δικαίου του Παιδιού στις νομικές σπουδές.

References

- Αρτινοπούλου, Β. (2010). Επανορθωτική δικαιοσύνη – Η πρόκληση των σύγχρονων δικαιικών συστημάτων. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κοσμάτος, Κ. (2025). Δίκαιο ανηλίκων – Θεωρία και πράξη. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κουράκης, Ν. (2012). Δίκαιο παραβατικών ανηλίκων – Ποινική και εγκληματολογική προσέγγιση. Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Πιτσελά, Α. (2022). Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων. Σάκκουλας.
- Σπινέλλη, Κ. (1992). Ελληνικό δίκαιο ανηλίκων, δραστών και θυμάτων – Ένας κλάδος υπό διαμόρφωση. Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Presentation language: Greek

Short CVs

Ο Κ. Πανάγος σπούδασε νομικά στο ΑΠΘ. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο LSE (MSc in Criminal Justice Policy) και στη Νομική Σχολή ΕΚΠΑ (ΜΔΕ στην Κοινωνιολογία του Δικαίου), όπου εκπόνησε επίσης διδακτορική διατριβή με ειδίκευση στην Εγκληματολογία και τη Σωφρονιστική. Σήμερα είναι μέλος του διδακτικού προσωπικού της Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ.

The teaching of Juvenile Law in Greek Law Schools:

Historical development and future directions

Konstantinos PANAGOS

National and Kapodistrian University of Athens, Greece, kostas_panagos@yahoo.gr

Juvenile Law has been recognized as a distinct legal discipline. In the narrow sense of the term, this discipline focuses on the criminal treatment of juvenile offenders, grounded on criminological theory; in a broader perspective it includes the analysis of additional legal provisions concerning children that are part of different legal disciplines, such as civil and labor law (Spinellis 1992, Courakis 2012).

In the 1990s, Professor K.D. Spinellis noted that Juvenile Law was then a ‘discipline under development’, as a ‘sufficiently autonomous or independent doctrine from other disciplines’ had not been finalized. The International Convention on the Rights of the Child introduced modern concepts of childhood in legal thinking. For instance, the Convention established the right of minors to participate in legal proceedings (the right to be heard). Both the Convention and other Guidelines of international and European organizations (such as the Guidelines on child-friendly justice, Committee of Ministers, Council of Europe) have contributed to the development of the ‘Child Law’, which is based on a multidisciplinary theoretical analysis of childhood (Artinopoulou 2010).

The presentation will examine the factors that contributed to the emergence of Juvenile Law as a distinct subject within legal education in Greece. It will also highlight the specific training needs of lawyers and judges involved in cases concerning children. In this context, examples of effective educational practices implemented thus far in Greek legal academia will be presented. Finally, the importance of strengthening the position of Child Law within legal studies will be emphasized.

References

- Artinopoulou, V. (2010). Restorative justice - The challenge of modern legal systems. Nomiki Bibliothiki.
- Courakis, N. (2012). Juvenile delinquency law - Penal and criminological approach. Ant. N. Sakkoulas.
- Kosmatos, K. (2025). Juvenile law - Theory and practice. Nomiki Bibliothiki.
- Pitsela, A. (2022). The criminal treatment of juvenile delinquency. Sakkoulas.
- Spinelli, K. (1992). Greek law of minors, offenders and victims - A discipline under development. Ant. N. Sakkoulas.

Presentation language: Greek

Short CVs

K. Panagos studied Law at Aristotle University of Thessaloniki. He pursued postgraduate studies at the LSE (Criminal Justice Policy) and at the Faculty of Law, National and Kapodistrian University of Athens (Sociology of Law), where he also completed his doctoral thesis with a specialization in Criminology and Penology. He is currently a member of the teaching staff at the Faculty of Law, National and Kapodistrian University of Athens.